

ФОРСАЙТ ЯК СИСТЕМАТИЧНИЙ ПРОЦЕС РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ

М. В. Петер, аспірант^{*}

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

Для комплексного і сталого розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації в Україні, досягнення її мети, необхідно вибрати такий інструмент сучасного довгострокового прогнозування, який дозволить би виявити пріоритетні технології, на основі яких

^{*}Науковий керівник – д. е. н., професор В. П. Горьовий

можна вирішувати питання підвищення ефективності сільськогосподарської діяльності, поліпшення умов розширеного відтворення в аграрному секторі економіки та підвищення рівня життя селян, а також забезпечення продовольчої безпеки держави за умови оптимальної взаємодії екологічної й економічної сфер. Таким інструментом може бути Форсайт (або Візія), успішно апробований в різних галузях ряду зарубіжних країн.

Форсайт (від англ. *Foresight* – «погляд у майбутнє», «передбачення») – інструмент формування пріоритетів і мобілізації великої кількості учасників для досягнення якісно нових результатів у сфері науки і технологій, економіки, держави і суспільства. Форсайт є одним з найважливіших інструментів інноваційної економіки [4, с. 9].

Метою форсайту є прийняття найбільш грамотних рішень в теперішньому часі, в процесі передбачення і наближення до майбутнього. На думку багатьох дослідників форсайт прийшов на зміну прогнозуванню і розширив його можливості [2, с. 4; 1, с. 30]. Основні відмінності між форсайтом і прогнозуванням представлено в табл. [3, с. 100].

На нашу думку, є велика потреба у створенні Форсайт-проекту «Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація в Україні 2025». Така необхідність викликана тим, що збільшується роль наукової компетенції та державної підтримки в розвитку кооперації в аграрній сфері нашої країни, а також існує потреба покращувати процес прийняття рішень, створювати альтернативні напрями для майбутнього розвитку обслуговуючих кооперативів, покращувати готовність до непередбачених обставин, що особливо стосується екологічної сфери дослідження і має велике значення для розвитку аграрної сфери.

Суть такого проекту – розуміння того, що буде з сільськогосподарською обслуговуючою кооперацією в 2025 році. Такий Форсайт має орієнтуватися не лише на визначення можливих альтернатив, але й на вибір кращих з них шляхом застосування різних критеріїв оптимальності. Вибір стратегії розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації здійснюватиметься на основі послідовності поширених експертних консультацій, що дозволяє передбачити навіть несподівані шляхи розвитку подій і процесів та можливі «підводні рифи» у вигляді сценаріїв розвитку.

Необхідно розробити програму такого форсайту, узагальнюючи кращі приклади зарубіжного досвіду. Реалізація такого проекту передбачає декілька етапів:

- досягнення чіткого розуміння і зацікавленості учасників. На цьому етапі необхідно визначити, як особи, які приймають рішення,

бачать майбутнє сільськогосподарської обслуговуючої кооперації; як форсайт може збагатити це бачення; які проблеми найбільш важливі і можуть стати предметом фундаментальних досліджень форсайту; як можна досягти реальної зацікавленості розвитку сільськогосподарської кооперації місцевих рад та сільського населення вцілому;

Таблиця

Форсайт	Прогнозування
Вихідні дані, потреби, питання дослідження відкриті і підлягають уточненню в процесі Форсайта	Вихідні дані, теми і питання дослідження мають бути уточнені заздалегідь
Домінує якісна складова	Домінує кількісна складова
Аналіз інформації щодо майбутнього з метою виявлення пріоритетних напрямів	Основна увага приділяється тому, як буде виглядати в майбутньому та чи інша обрана сфера
Створює можливості для комунікації, обміну думками та ідеями між людьми	Більш орієнтоване на результат, може бути виконано окремою особою чи бути результатом колективного дослідження (в залежності від методології)
Використовуються експертні оцінки для оцінок і здійснюється підготовка для прийняття рішень	Немає необхідності в оцінках, різних варіантах вибору чи підготовці до прийняття рішень
Одна із основних цілей – взаємодія учасників в процесі обговорення майбутнього	Описує варіанти майбутнього, результати більш важливі, ніж процеси взаємодії між учасниками
Довго-, середньо- і короткострокова орієнтація з рекомендаціями для сьогодення	Довго-, середньо- і короткострокова орієнтація, як і визначення напрямів розвитку майбутнього, складають суть процесу
Визначає, чи є консенсус відносно досліджуваних проблем	Наявність консенсусу чи його відсутність – не принциповий фактор
Експерти і інші учасники мають в значній мірі суб'єктивні судження	Жорсткі методики, експерти мало спираються на суб'єктивні твердження

• оцінка масштабів проекту, кола експертів, необхідних ресурсів. Основні питання на цьому етапі – яким може бути розмір

проекту, яких експертів необхідно долучити, які фінансові і кадрові ресурси можуть бути залучені;

- вибір методології. На цьому етапі важливо використати передовий зарубіжний досвід галузевого форсайту, оскільки для України це явище абсолютно нове, обрати конкретні інструменти і механізми з врахуванням специфіки проблем розвитку аграрного сектора економіки, методи визначення перспектив розвитку, практично організувати розробку детального плану.

Щодо практичного застосування, то необхідно розробити заходи, що потребують реалізації в цілому для галузі, окремих підприємств, науки, освіти і підготовки кадрів. Важливо також зрозуміти ймовірні процеси формування зворотних зв'язків для уточнення стратегії розвитку кооперативного руху.

На практичному етапі реалізації проекту важливо підібрати партнерів для участі в ньому, організувати менеджмент і маркетинг програми, визначити критерії успіху, забезпечити сталість проекту в довгостроковій перспективі.

Форсайт-проект «Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація в Україні 2025» – це дослідження, яке має бути проведене протягом найближчих років із залученням широкого кола експертів, в т.ч. науковців, політиків, менеджерів кооперативів, фермерів. Мета дослідження полягатиме в тому, щоб в умовах невизначеності шляхів розвитку кооперативного руху в Україні встановити основні тренди трансформації сільськогосподарської обслуговуючої кооперації в Україні та найбільш ймовірні сценарії її розвитку, а також стратегічні проектні ініціативи, що можуть стати фактором позитивних змін.

Список використаних джерел

1. Гретченко А. А. Форсайт как инновационный инструмент прогнозирования и реализации научных и технологических приоритетов / А. А. Гретченко // Вестник Сибирского государственного аэрокосмического университета им. М. Ф. Решетнева. – № 1. – 2010.
2. Серегина С. Ф. Закономерно ли появление форсайта? / С. Ф. Серегина, И. А. Барышев // Форсайт. – №2. – 2008.
3. Cuhls K. From Forecasting to Foresight Processes – New Participative Foresight Activities in Germany / K. Cuhls // Journal of Forecasting. – 2003. – № 22.
4. Kahn H., Wiener A. The Year 2000: A Framework for Speculation on the Next Thirty Three Years. – The Hudson Institute, 1967.
5. http://ru.wikipedia.org/wiki/Форсайт#cite_note-1